

Հավելված

Հաստատվել է ՀՀ ՎՊԴ Խորհրդի

2011թ. դեկտեմբերի 23-ի թիվ 33/3 որոշմամբ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

ՎԵՐԱՀԱՍԿԻՉ ՊԱԼԱՏ

Հայաստանի Հանրապետության հանրային ծառայությունները կարգավորող
հանձնաժողովի կողմից սակագների սահմանման արդյունավետության
նկատմամբ վերահսկողության արդյունքների վերաբերյալ

ԸՆԹԱՑԻԿ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

Վերահսկողության իրականացման հիմքը՝ ՀՀ վերահսկիչ պալատի 2011 թվականի
գործունեության տարեկան ծրագրի 6-րդ կետը, ՀՀ վերահսկիչ պալատի Խորհրդի
2011 թվականի հունիսի 17-ի թիվ 19/1 որոշումը:

Վերահսկողության նպատակը՝ ՀՀ հանրային ծառայությունները կարգավորող
հանձնաժողովի (այսուհետև՝ Հանձնաժողով) կողմից սակագների սահմանման
արդյունավետության նկատմամբ վերահսկողության իրականացում:

Վերահսկողության առարկան՝ Հանձնաժողովի կողմից հաստատված սակագների
սահմանման (վերանայման) մեթոդիկաների և ընթացակարգերի
արդյունավետությունը:

Վերահսկողության օբյեկտը՝ ՀՀ հանրային ծառայությունները կարգավորող
հանձնաժողով:

Վերահսկողության իրականացման ժամկետը՝ 08.08.2011-18.11.2011 թթ.

Վերահսկողությունն ընդգրկող ժամանակահատվածը՝ 01.01.2008- 01.07.2011թթ.:

Վերահսկողության ձևը՝ դիտարկում և վերլուծություն;

Վերահսկողության մեթոդաբանությունը՝ Դիտարկման ընթացքում կիրառվել են
տարբեր մոտեցումների և սկզբունքների համադրման/համեմատման մեթոդները,

կատարվել է մի շարք տարբեր փաստաթղթերի և տվյալների ուսումնասիրություն:
Արդյունքում ամփոփվել են դիտարկման ընթացքում արձանագրված փաստերը:

Հանձնաժողովի կողմից սակագների սահմանում և վերանայում

Համաձայն «Հանրային ծառայությունները կարգավորող մարմնի մասին» օրենքի 2-րդ հոդվածի՝ հանրային ծառայությունների կարգավորվող ոլորտն իր մեջ ներառում է՝

ա) էներգետիկայի բնագավառը, որը ներառում է էլեկտրաէներգետիկական, ջերմամատակարարման, գազամատակարարման համակարգերը,

բ) ջրային համակարգը, որը ներառում է խմելու, ոռոգման, արդյունաբերական ջրի մատակարարումը, ջրահեռացումը և կեղտաջրերի մաքրումը,

գ) հեռահաղորդակցության (էլեկտրոնային հաղորդակցության) բնագավառը,

դ) փոստային կապի բնագավառը,

ե) երկաթուղային տրանսպորտի բնագավառը՝ ենթակառուցվածքի օգտագործման վճարների հաշվարկման մեթոդաբանության, օգտագործման վճարի հաշվարկի իրականացման և օգտագործման վճարի հաստատման մասով,

զ) տրանսպորտային միջոցների պարտադիր տեխնիկական զննության անցկացման բնագավառը՝ միայն սակագների մասով:

Նույն օրենքի 6-րդ հոդվածի համաձայն, հանրային ծառայությունների ոլորտում կարգավորումն իրականացնում է հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովը, որը գործում է «Հանրային ծառայությունները կարգավորող մարմնի մասին» օրենքով, ջրային օրենսգրքով, «Էներգետիկայի մասին», «Էլեկտրոնային հաղորդակցության մասին», «Փոստային կապի մասին» օրենքներով և այլ օրենքներով իրեն վերապահված լիազորությունների հիման վրա և ինքնուրույն է իր իրավասությունների շրջանակում:

Սակագնային կարգավորումը հիմնվում է համաշխարհային պրակտիկայում ընդունված անհրաժեշտ հասույթի ապահովման սկզբունքի վրա և նպատակաուղղված է հանրային ծառայությունների ոլորտում կարգավորվող գործունեություն իրականացնող անձանց բնականոն տնտեսական գործունեության

ապահովմանը, ինչպես նաև «Հանրային ծառայությունները կարգավորող մարմնի մասին» ՀՀ օրենքով ամրագրված սպառողների և կարգավորվող գործունեություն իրականացնող անձանց շահերի հավասարակշռմանը:

1. Էներգետիկայի բնագավառ

Էներգետիկայի բնագավառի սակագնային քաղաքականությունը պետք է իրականացվի «Էներգետիկայի մասին» ՀՀ օրենքի 21-րդ և 22-րդ հոդվածներով ամրագրված սկզբունքներին և մոտեցումներին համապատասխան: Մասնավորապես, սակագների ձևավորման սկզբունքներն են՝

- լիցենզավորված գործունեություն իրականացնելու համար անհրաժեշտ՝ հիմնավորված շահագործման և պահպանման ծախսերի, հիմնական միջոցների մաշվածության և ոչ նյութական ակտիվների ամորտիզացիայի փոխհատուցման ապահովումը,

- ողջամիտ շահույթի ստացման հնարավորության ապահովումը,
- հիմնավորված վարկերի սպասարկման ծախսերի ներառումը,
- սպառման ծավալով, պատվիրված հզորությամբ, տարվա եղանակով, օրվա ժամերով, միացման պայմաններով, ծառայությունների տեսակներով պայմանավորված սակագների տարբերակումը,

- հիմնավորված և անհրաժեշտ ապահովագրական ծախսերի ներառումը,
- բնապահպանական նորմերն ապահովելու համար անհրաժեշտ՝ հիմնավորված ծախսերի ներառումը,

- ՀՀ կառավարության կողմից հաստատված Էներգետիկայի զարգացման ծրագրով նախատեսված էներգատեղակայանքների կոնսերվացման և պահպանման ծախսերի ներառումը,

- օգտագործված միջուկային վառելիքի պահպանման անհրաժեշտ ծախսերի և ատոմակայանը շահագործումից հանելու հիմնադրամին անհրաժեշտ հատկացումների ապահովումը,

- հիմնավորված տեխնիկական և առևտրային կորուստների ներառումը,
- օրենսդրությամբ նախատեսված հիմնավորված և անհրաժեշտ այլ ծախսերի ներառումը:

Հանձնաժողովը սահմանում է էներգետիկայի բնագավառում արտադրության, հաղորդման (փոխադրման), բաշխման, համակարգի օպերատորի, էլեկտրաէներգետիկական շուկային ծառայությունների մատուցման կարգավորվող սակագները, ինչպես նաև էլեկտրական էներգիայի և բնական գազի ներկրման առավելագույն սակագները:

Սակագների սահմանման և վերանայման գործընթացը կանոնակարգելու նպատակով Հանձնաժողովը 1998թ. օգոստոսի 31-ի №40 որոշմամբ հաստատել է էներգետիկայի բնագավառում սակագների սահմանման ու վերանայման կարգը, որը անցած տարիների ընթացքում պարբերաբար փոփոխվել է և ներկայումս գործում է 2007թ. հունիսի 15-ի №272Ն որոշմամբ հաստատված տարբերակը, որի 3.7 կետով սակագնի սահմանման և վերանայման համար նախատեսված է համապատասխանաբար՝ 60 և 90 օրյա ժամկետները:

Հանձնաժողովը 2008 թվականից մինչև 2011 թվականի 1-ին կիսամյակը, ներառյալ էներգետիկայի բնագավառի մասով, կայացրել է սակագների սահմանման (սահմանում և վերանայում) 266 որոշում, որից էլեկտրաէներգետիկական համակարգում՝ 257, գազամատակարարման համակարգում՝ 4 և ջերմամատակարարման համակարգում՝ 5 (Հավելված 1):

Էներգետիկայի բնագավառում լիցենզավորված անձանց գործունեությունը վերահսկելու նպատակով մշակվել է տեխնիկատնտեսական և ֆինանսական հաշվետվությունների ձևեր, որոնց համաձայն ներկայացված տեղեկատվությունը վերլուծվում է Հանձնաժողովի կողմից: Այդ տվյալները հաշվի են առնվում սակագների վերանայման ժամանակ:

Հանձնաժողովը 2002թ. հոկտեմբերի 2-ի №64Ն որոշմամբ հաստատել է էներգետիկայի բնագավառում ներդրումային ծրագրերի համաձայնեցման կարգը, որը փոփոխվել է և ներկայումս գործում է 2010թ. հուլիսի 14-ի №365Ն որոշմամբ հաստատված տարբերակը: Նշված կարգով սահմանվում են ներդրումների ուղղությունները, ներդրումային ծրագրերի կառուցվածքը և Հանձնաժողովի հետ համաձայնեցման ընթացակարգերը:

Լիցենզավորված անձանց և սպառողների շահերը հավասարակշռելու, ինչպես նաև նրանց փոխհարաբերությունները հստակեցնելու նպատակով Հանձնաժողովը 27.12.2006թ. №358Ն որոշմամբ հաստատել է Էլեկտրական Էներգիայի մատակարարման և օգտագործման կանոնները, 08.07.2005թ. №95Ն որոշմամբ՝ բնական գազի մատակարարման և օգտագործման կանոնները և 29.05.2001թ. №23Ն որոշմամբ՝ ջերմային Էներգիայի մատակարարման և օգտագործման ժամանակավոր կանոնները:

1.1 Էլեկտրաէներգետիկական համակարգ

Էլեկտրաէներգետիկական համակարգում լիցենզավորված գործունեություն իրականացնող անձանց կողմից մատուցվող ծառայությունների սակագնային քաղաքականությունն իրականացնելիս Հանձնաժողովը կիրառում է հետևյալ մոտեցումները.

Առաջին, հիմնական մոտեցման համաձայն, ծառայությունների մատուցումից ստացված հասույթը պետք է բավարարի ծառայությունների մատուցման համար անհրաժեշտ շահագործման և պահպանման ծախսերի իրականացմանը, օգտակար և օգտագործվող հիմնական միջոցների մաշվածության հատուցմանը, ինչպես նաև օգտակար և օգտագործվող ակտիվների դիմաց ողջամիտ շահույթի ապահովմանը: Նշված սկզբունքը ամրագրված է «Էներգետիկայի մասին» ՀՀ օրենքով, ինչպես նաև Հանձնաժողովի 2002թ. նոյեմբերի 1-ի №79Ա որոշմամբ հաստատված «Հայաստանի Էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ-ի կողմից Էլեկտրական Էներգիայի բաշխման լիցենզիայի պայմանների սակագնային մարժայի հաշվարկման մեթոդաբանությամբ, 2003թ. սեպտեմբերի 30-ի №62Լ, 2005թ. սեպտեմբերի 16-ի №125Ն, 2005թ. նոյեմբերի 4-ի №158Ա, 2007թ. հունիսի 15-ի №275Ն որոշումներով հաստատված մեթոդիկաներում և կիրառվում է հետևյալ լիցենզավորված անձանց նկատմամբ.

- «Հայաստանի Էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ,
- «Էլեկտրաէներգետիկական համակարգի օպերատոր» և «Հաշվարկային կենտրոն» ՓԲԸ-ներ,

- էլեկտրական էներգիա (հզորություն) արտադրող խոշոր հիդրոէլեկտրակայաններ (կասկադներ), ջերմային կայաններ և ատոմային կայաններ,
- էլեկտրական էներգիայի (հզորության) հաղորդման գործունեության լիցենզիա ունեցող անձ,
- փոքր հիդրոէլեկտրակայաններ (մինչև 10ՄՎտ տեղակայված հզորություն), բացառությամբ Հանձնաժողովի 2007թ. մայիսի 4-ի №207-Ն որոշմամբ հաստատված մեթոդիկայով նախատեսված հիդրոէլեկտրակայանների:

Երկրորդ մոտեցումը, դա վերականգնվող էներգետիկ ռեսուրսների օգտագործմամբ էլեկտրական էներգիա արտադրող կայանների համար նախագծային տվյալների հիման վրա նախապես հաշվարկված և հանձնաժողովի որոշմամբ հաստատված բազիսային սակագնային մեծությունների կիրառումն է, որոնք ճշգրտվում են յուրաքանչյուր տարի՝ հաշվի առնելով դրամի փոխարժեքի տատանումները և սղաճի փոփոխությունները: Նշված մոտեցումը կիրառվում է սեփական վերականգնվող էներգետիկ ռեսուրսների առաջնահերթ ու արդյունավետ օգտագործումը խթանելու և այդ գործունեության մեջ ներդրումները խրախուսելու նպատակով: Գործընթացը կանոնակարգելու համար Հանձնաժողովը 2007 թվականի մայիսի 4-ի №207Ն որոշմամբ հաստատել է ՀՀ տարածքում վերականգնվող էներգետիկ ռեսուրսների օգտագործմամբ էլեկտրական էներգիա արտադրող կայաններից առաքվող էլեկտրական էներգիայի վաճառքի սակագների հաշվարկման մեթոդիկան, որը տարածվում է բնական ջրահոսքերի, ոռոգման համակարգերի և խմելու ջրատարների վրա կառուցված փոքր հիդրոէլեկտրակայանների, հողմային էլեկտրակայանների և կենսաբանական զանգվածից էլեկտրական էներգիա արտադրող կայանների վրա:

Լիցենզավորված անձանց և սպառողների շահերը հավասարակշռելու, ինչպես նաև նրանց փոխհարաբերությունները հստակեցնելու նպատակով Հանձնաժողովը 27.12.2006թ. N358Ն որոշմամբ հաստատել է էլեկտրական էներգիայի մատակարարման և օգտագործման կանոնները: Էլեկտրաէներգիայի գիշերային գեղչ սակագներից օգտվելու համար բաժանորդների մոտ պետք է տեղակայված

լինեն բազմասակագնային էլեկտրոնային հաշվիչներ: Վերահսկողությամբ արձանագրվել է, որ միաֆազ բազմասակագնային էլեկտրոնային հաշվիչ տեղադրելու համար սպառողը պետք է իրականացնի կանխավճար «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ-ին 20 հազար դրամի չափով: Այդ որոշումն ընդունվել է 2006թ. դեկտեմբերի 27-ին և անհրաժեշտ է վերանայել այդ մեծությունը՝ սպառողների համար սահմանելով ավելի մատչելի կանխավճարի չափ:

Հանձնաժողովի 27.12.2006թ. N358Ն որոշմամբ հաստատված էլեկտրական էներգիայի մատակարարման և օգտագործման կանոններով կանոնակարգվում է նաև նոր սպառողի կամ սպառողի վերակառուցվող սպառման համակարգը էլեկտրական ցանցին միացնելու պայմանները: Իսկ Հանձնաժողովի 2007 թվականի դեկտեմբերի 21-ի N659Ն որոշմամբ հաստատվել են նոր սպառողի կամ սպառողի վերակառուցվող սպառման համակարգը էլեկտրական ցանցին միացման վճարները:

Նոր սպառողների՝ էլեկտրական ցանցին միացման գործընթացը կարգավորելու նպատակով Հանձնաժողովի 2011թ. հունիսի 7-ի N307Ն և N308Ն որոշումներով կրճատվել են 0.4 (0.22) կՎ լարման սպառողների համար նախատեսված ցանցին միացման ժամկետները, ինչպես նաև 0.4 (0.22) կՎ լարման միացող առանձնատների կամ առևտրային սպառողների միացման վճարները:

Հաշվի առնելով, որ փոքր ու միջին բիզնեսը ներկայացնող սպառողներ կան նաև 6 (10) կՎ լարման սպառողական խմբում, ուստի անհրաժեշտ է համապատասխան քայլեր ձեռնարկել 6 (10) կՎ լարման սպառողների սպառման համակարգը էլեկտրական ցանցին միացման ժամկետների և վճարների կրճատման ուղղությամբ:

Հանձնաժողովը 2008 թվականից մինչև 2011 թվականի 1-ին կիսամյակը ներառյալ էլեկտրաէներգետիկական համակարգի մասով կայացրել է սակագների սահմանման (սահմանում և վերանայում) 257 որոշում, որից էլեկտրական էներգիա արտադրող խոշոր կայաններ՝ 27, փոքր հիդրոէլեկտրակայաններ՝ 201, կոգեներացիոն կայաններ՝ 9, այլ վերականգնվող էներգետիկ ռեսուրսներ օգտագործող կայաններ՝ 7, էլեկտրաէներգետիկական համակարգին

ծառայություններ մատուցողներ՝ 12 և «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ՝ 1 (Հավելված 1):

1.2 Գազամատակարարման համակարգ

Գազամատակարարման համակարգի գործունեությունն իրականացնում են երկու ընկերություններ՝ «ՀայԲուսգազարդ» ՓԲԸ-ն և «Տրանսգազ» ՍՊԸ-ն: Առաջինը իրականացնում է բնական գազի ներկրումը, բաշխումը և մատակարարումը, ինչպես նաև համակարգի կառավարումը, իսկ երկրորդը՝ գազի փոխադրումը հանրապետության սահմանից մինչև բաշխող ընկերություն և ստորգետնյա պահեստարանների շահագործումը: Գազամատակարարման համակարգում կարգավորվող սակագների հաշվարկը Հանձնաժողովն իրականացնում է իր 2004թ. դեկտեմբերի 21-ի №168Ա որոշմամբ հաստատված մեթոդիկայի համաձայն, որում նույնպես ամրագրված է անհրաժեշտ հասույթի ապահովման սկզբունքը:

Նշված մեթոդիկան նախատեսում է սակագների մշակման գործընթացի իրականացման հետևյալ փուլերը.

- առաջին փուլում հաշվարկվում են համակարգի ընկերությունների տարեկան հասույթների մեծությունները, որոնք բավարար կլինեն նրանց հուսալի, անվտանգ և շարունակական գործունեության համար պահանջվող բոլոր գործառնական ծախսերի կատարման և ներգրավված կապիտալի դիմաց ողջամիտ շահույթ ստանալու համար,
- երկրորդ փուլում սպառողների և սպառողական խմբերի համար որոշվում է ծառայությունների մատուցման արժեքը՝ տարբեր գործառույթների ծախսերի դասակարգման և անհրաժեշտ հասույթի տարբեր սպառողական խմբերի միջև բաշխման միջոցով,
- երրորդ փուլում ընտրվում են սակագների կառուցվածքները և հաշվարկվում են սակագնային դրույթները:

Վերահսկողությամբ արձանագրվել է, որ ներկայումս բնական գազի սակագները տարբերակվում են ըստ սպառման ծավալների՝ ամսական մինչև 10,0 հազար խորանարդ մետր սպառողներ և ամսական 10,0 հազար խորանարդ մետր ու ավելի սպառողներ, որի հիմքում ընդունվել է այն սկզբունքը, որ խոշոր

սպառողները հիմնականում բարձր և միջին ճնշման գազատարներից օգտվող բաժանորդներ են, իսկ փոքր սպառողները՝ (այդ թվում՝ բնակիչները) ցածր ճնշման գազատարներից օգտվողները:

Միաժամանակ, արձանագրվել է, որ գազամատակարարման համակարգում կարգավորվող սակագների հաշվարկման մեթոդիկան նախատեսում է սակագների տարբերակում ըստ պահանջվող հզորության, սպառման ծավալների, ժամանակի, միացման պայմանների: Մեթոդիկան նախատեսում է, որ սպառողների խմբերը կարող են դասակարգվել նաև ըստ տնտեսության ոլորտների՝

- բնակչություն (կենցաղային սպառողներ),
- ընդհանուր առևտրային սպառողներ,
- սեղմված բնական գազի մատակարարներ,
- ջերմային էլեկտրակայաններ,
- ջերմամատակարարում իրականացնողներ,
- խոշոր արդյունաբերական սպառողներ:

Լիցենզավորված անձանց և սպառողների շահերը հավասարակշռելու, ինչպես նաև նրանց փոխհարաբերությունները հստակեցնելու նպատակով Հանձնաժողովը 2005 թվականի հուլիսի 8-ի N95Ն որոշմամբ հաստատել է բնական գազի մատակարարման և օգտագործման կանոնները: Վերահսկողությամբ արձանագրվել է, որ ի տարբերություն էլեկտրական էներգիայի մատակարարման և օգտագործման կանոնների՝ բնական գազի մատակարարման և օգտագործման կանոններում նախատեսված չեն մատակարարի նկատմամբ կիրառվող տույժեր, որոնք մատակարարը պարտավոր է վճարել սպառողին՝ կանոններով նախատեսված պահանջները չկատարելու կամ խախտելու համար:

Բնական գազի մատակարարման և օգտագործման կանոնների համաձայն՝ բնակչության ներտնային գազամատակարարման համակարգը պետք է ենթարկվի պարբերական տեխնիկական սպասարկման: Հանձնաժողովը 2005թ. նոյեմբերի 1-ի N154Ն որոշմամբ սահմանել է բնակչության ներտնային գազասպառման համակարգի տեխնիկական սպասարկման ծառայության վճարները՝ մեկ, երկու, երեք և ավելի գազօգտագործող սարքավորումների համար:

Վերահսկողությամբ արձանագրվել է, որ վերը նշված վճարները չեն վերանայվել սահմանման պահից ի վեր, մինչդեռ անցել է շուրջ 6 տարի: Այդ տարիների ընթացքում գրեթե կրկնապատկվել է բնական գազի սպառողների թվաքանակը, տեղի է ունեցել սպառողական ապրանքների գների աճ և փոխվել են բազմաթիվ այլ գործոններ, որոնք կարող են նվազեցնել բնակչության ներտնային գազասպառման համակարգի տեխնիկական սպասարկման ծառայության վճարները:

Հանձնաժողովը 2008 թվականից մինչև 2011 թվականի 1-ին կիսամյակը ներառյալ, գազամատակարարման համակարգի մասով կայացրել է սակագների վերանայման 4 որոշում, որից «ՀայԲուսգազարդ» ՓԲԸ-ի մասով՝ 2 և «Տրանսգազ» ՍՊԸ-ի մասով՝ 2 (Հավելված 1):

1.3 Ջերմամատակարարման համակարգ

Ջերմամատակարարման համակարգում կարգավորվող սակագների հաշվարկման գործընթացը կանոնակարգվում է Հանձնաժողովի 2007թ. հունիսի 15-ի №273Ն որոշմամբ հաստատված մեթոդիկայի համաձայն, որը սահմանում է ջերմային էներգիայի արտադրության, փոխադրման, բաշխման գործունեության լիցենզիաներ միաժամանակ ունեցող իրավաբանական անձի կողմից ջեռուցման նպատակով ջերմային էներգիայի մատակարարման սակագնի հաշվարկման սկզբունքները այն կենտրոնացված ջերմամատակարարման համակարգերի համար, որոնց ջերմադրյուր է հանդիսանում կենտրոնական կաթսայատունը կամ ջերմաէլեկտրակենտրոնը: Ջերմային էներգիայի մատակարարման սակագնի հաշվարկի հիմքում նույնպես դրվում է անհրաժեշտ հասույթի ապահովման սկզբունքը:

Ընդ որում, համաձայն «Էներգետիկայի մասին» ՀՀ օրենքի 23-րդ հոդվածի 2-րդ մասի, ջերմային էներգիայի արտադրության, փոխադրման և բաշխման գործունեությունները չեն կարգավորվում (չեն լիցենզավորվում և սակագներ չեն սահմանվում), եթե այդ համակարգերի դրվածքային հզորությունը չի գերազանցում 5.8 ՄՎտ:

Հանձնաժողովը ներկայումս սահմանում է միայն «Երևանի ջերմաէլեկտրակենտրոն» ՓԲԸ-ի կայանից արդյունաբերական նպատակով առաքվող ջերմային էներգիայի սակագինը: 2008 թվականից մինչև 2011 թվականի 1-ին կիսամյակը ներառյալ կայացվել է սակագների սահմանման և վերանայման 5 որոշում (Հավելված 1):

2. Ջրային համակարգ

Ջրային համակարգը ներառում է խմելու, ոռոգման, արդյունաբերական ջրի մատակարարումը, ջրահեռացումը և կեղտաջրերի մաքրումը, որոնց սակագնային քաղաքականությունը Հանձնաժողովն իրականացնում է «Էներգետիկայի մասին» ՀՀ օրենքում և ՀՀ ջրային օրենսգրքում համապատասխան փոփոխությունների կատարումից (ուժի մեջ են մտել 2003թ. մայիսի 10-ին) հետո:

Տվյալ բնագավառում Հանձնաժողովը մշակում և իրականացնում է սակագնային քաղաքականությունը և ոչ մրցակցային ջրամատակարարներին տալիս է ջրային համակարգերի օգտագործման թույլտվություններ: Սակագնային քաղաքականությունն իրականացնելիս առաջնորդվում է ՀՀ ջրային օրենսգրքի 79-րդ հոդվածով ամրագրված կարգավորվող սակագների ձևավորման հետևյալ սկզբունքներով՝

- ծառայության արժեքի սահմանումը (ներառյալ՝ գործունեություն իրականացնելու համար անհրաժեշտ՝ հիմնավորված օգտագործման և պահպանման ծախսերը), հիմնական միջոցների մաշվածության փոխհատուցման ապահովումը,

- ողջամիտ շահույթի ստացման հնարավորության ապահովումը,
- վարկերի սպասարկման ծախսերի ներառումը,
- պահանջվող ծառայության նվազագույն չափանիշների սահմանումը,
- սակագնային կարգավորման միջոցով մատուցվող ծառայությունների որակի ապահովման և սպառողների վճարունակության հաշվի առնելը,

- սպառման ծավալով, տարվա եղանակով, օրվա ժամերով, ծառայությունների տեսակներով պայմանավորված սակագների տարբերակումը,

- հիմնավորված և անհրաժեշտ ապահովագրական ծախսերի ներառումը,

- ջրի ազգային ծրագրի պահանջների պահպանումը,
- հիմնավորված տեխնոլոգիական կորուստների ներառումը,
- օրենսդրությամբ նախատեսված՝ հիմնավորված և անհրաժեշտ այլ ծախսերի ներառումը,
- արդյունավետ ջրօգտագործման և ջրերի ստանդարտների պահպանման խթանների ստեղծումը,
- մատուցվող ծառայության որակի բարձրացման խթանների ստեղծումը:

Սակագների սահմանման և վերանայման գործընթացը կանոնակարգելու նպատակով Հանձնաժողովը 2004թ. օգոստոսի 9-ի №97Ն որոշմամբ հաստատել է ջրային համակարգում սակագների սահմանման ու վերանայման կարգ: 2008 թվականից մինչև 2011 թվականի 1-ին կիսամյակը ներառյալ ջրային համակարգի մասով Հանձնաժողովը կայացրել է սակագների սահմանման (սահմանում և վերանայում) 10 որոշում, որից խմելու ջրի մատակարարման, ջրահեռացման և կեղտաջրերի մաքրման մասով՝ 9, իսկ ոռոգման ջրի մատակարարման մասով՝ 1 (Հավելված 1):

Ջրային համակարգի թուլտվություն ունեցող անձանց համար նույնպես Հանձնաժողովը մշակել է տեխնիկատնտեսական և ֆինանսական հաշվետվությունների ձևեր, որոնց համաձայն ներկայացված տեղեկատվությունը վերլուծվում է Հանձնաժողովի կողմից, և որոնց արդյունքները հաշվի են առնվում սակագների վերանայման ժամանակ:

Վերահսկողությամբ արձանագրվել է, որ Հանձնաժողովը ջրային համակարգում չի հաստատել ներդրումային ծրագրերի համաձայնեցման կարգ, քանի որ կարգավորվող գործունեություն իրականացնող ընկերությունների ջրային համակարգերը և այլ գույքը պետական սեփականություն են և այդ ակտիվների ավելացմանը կամ փոխարինմանն ուղղված ներդրումները հիմնականում կատարվում են պետության երաշխավորությամբ միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից ներգրավված վարկային և դրամաշնորհային ծրագրերով և սակագներում հաշվի են առնվում վարկային համաձայնագրերի պայմաններին համապատասխան:

2.1 Խմելու ջրի մատակարարում, ջրահեռացում և կեղտաջրերի մաքրում

Խմելու ջրի մատակարարման, ջրահեռացման և կեղտաջրերի մաքրման ծառայություններ են մատուցում ջրային համակարգի օգտագործման թույլտվություն ունեցող 5 ընկերություններ և 1 անհատ ձեռնարկատեր, որոնց սակագնային քաղաքականությունը իրականացնելիս Հանձնաժողովը կիրառում է 2 մոտեցում՝ կախված ջրային համակարգի կառավարման ձևից (հավատարմագրային կառավարում, վարձակալություն):

Մոտեցում առաջին. Հանձնաժողովի 2005թ. ապրիլի 5-ի №33Ն որոշմամբ հաստատված խմելու ջրի մատակարարման, ջրահեռացման և կեղտաջրերի մաքրման ծառայությունների մատուցման սակագների մշակման մեթոդաբանությամբ ամրագրված՝ համաշխարհային պրակտիկայում ընդունված անհրաժեշտ հասույթի ապահովման սկզբունքն է, համաձայն որի անհրաժեշտ հասույթը բավարարում է ընկերությունների հուսալի, անվտանգ և շարունակական գործունեության համար պահանջվող բոլոր գործառնական ծախսերի իրականացմանը և ներգրավված կապիտալի դիմաց ողջամիտ շահույթի ապահովման: Ընդ որում, նշված մեթոդաբանությունը, ընկերության ակտիվների ֆինանսավորման աղբյուրներից, պայմաններից և հնարավորություններից ելնելով, նախատեսում է թույլատրելի շահույթի որոշման 2 եղանակ՝ զուտ ակտիվների շահույթի նորմայի եղանակ և անհրաժեշտ ֆինանսական ծախսերի հատուցման եղանակ: Հանձնաժողովի կողմից կիրառվում է ֆինանսական ծախսերի հատուցման եղանակը, համաձայն որի թույլատրելի շահույթը հաշվարկվում է՝ հաշվի առնելով ընկերության փաստացի ֆինանսական պարտավորությունները և ընթացիկ ծախսերի կազմում չընդգրկված ջրային համակարգի պահպանման և համալրման համար անհրաժեշտ լրացուցիչ ծախսերը: Հաշվի առնելով, որ այդպիսի ծախսերի ֆինանսավորման աղբյուր են նաև մաշվածության գումարները, անհրաժեշտ հասույթի հաշվարկում մաշվածության և շահույթի փոխարեն ընդգրկվում են փոխառու միջոցների սպասարկման (տոկոսավճարներ) և մարման ծախսերը, փոխառու միջոցներով և շահագործման ծախսերով չֆինանսավորվող

հիմնական միջոցների համալրման համար տվյալ տարվա հասույթից կատարվող տարեկան կապիտալ ծախսերը:

Վերոհիշյալ մեթոդաբանության համաձայն՝ խմելու ջրի մատակարարման, ջրահեռացման և կեղտաջրերի մաքրման ծառայությունների մատուցման սակագներ է սահմանվում «Հայջրմուղկոյուղի», «Նոր Ակունք», «Լոռի-ջրմուղկոյուղի», «Շիրակ-ջրմուղկոյուղի» ՓԲԸ-ների և Ա/Ձ Ալբերտ Պետրոսյանի համար:

Մոտեցում երկրորդ. ՀՀ կառավարության կողմից կազմակերպված Երևանի «Ջրմուղ-կոյուղի» ՓԲԸ-ի սպասարկման տարածքի ջրային համակարգերը վարձակալությամբ փոխանցելու մրցույթի արդյունքում վարձակալության 10 տարիների համար առաջարկված և սահմանված բազիսային սակագների կիրառման և որոշակի գործոններով ճշգրտման մոտեցումն է: Վարձակալության մրցույթի արդյունքում հաղթող ճանաչված ֆրանսիական «Ժեներալ դեզ Օ» կազմակերպությունը հիմնադրել է «Երևան Ջուր» ՓԲԸ-ն, որն իր գործունեությունն սկսել է 2006 թվականից: Սակագների հաշվարկման սկզբունքները և վարձակալության 10 տարիների բազիսային սակագները ամրագրված են Հանձնաժողովի 2006թ. մայիսի 30-ի №88Ա որոշմամբ հաստատված «Երևան Ջուր» ՓԲԸ-ի ջրային համակարգի օգտագործման թույլտվության պայմաններում, համաձայն որի մինչև յուրաքանչյուր տարվա փետրվարի 28-ը ընկերության ներկայացրած հայտի հիման վրա Հանձնաժողովը 90 օրյա ժամկետում սահմանում է վարձակալության հաջորդ տարվա խմելու ջրի մատակարարման, ջրահեռացման և կեղտաջրերի մաքրման ծառայությունների մատուցման սակագները: Բազիսային սակագների ճշգրտումն իրականացվում է՝ հաշվի առնելով հետևյալ գործոնները.

ա) մանրածախ ջրամատակարարման ծավալը, որն անհրաժեշտության դեպքում մոնիթորինգի է ենթարկվում Հանձնաժողովի կողմից,

բ) տարեկան սղաճը,

գ) Եվրո/ՀՀ դրամի փոխարժեքի փոփոխությունը,

դ) ընկերությանը մատակարարվող էլեկտրաէներգիայի սակագների փոփոխությունը:

2008 թվականից մինչև 2011 թվականի 1-ին կիսամյակը ներառյալ խմելու ջրի մատակարարման, ջրահեռացման և կեղտաջրերի մաքրման ծառայությունների մասով Հանձնաժողովը կայացրել է սակագների սահմանման և վերանայման 9 որոշում (Հավելված 1):

2.2 Ոռոգման ջրի մատակարարում

ՀՀ ջրային օրենսգրքի 79 և 79.1 հոդվածներին համապատասխան Հանձնաժողովը կարգավորում է միայն ոռոգման մեծածախ ջրի մատակարարման ծառայության մատուցման սակագները: Ընդ որում, ոռոգման մեծածախ ջուր մատակարարող անձանց կողմից ջրօգտագործողների ընկերություններին, ջրօգտագործողների ընկերությունների միություններին և այլ ջրօգտագործողներին մատուցվող ծառայությունների սակագների հաշվարկներն իրականացվում են Հանձնաժողովի 2005թ. հունիսի 24-ի №79Ն որոշմամբ հաստատված մեթոդաբանության համաձայն: Հանձնաժողովը ոռոգման ջրի մատակարարման ծառայությունների մատուցման սակագների հաշվարկներն իրականացնելիս նույնպես կիրառում է անհրաժեշտ հասույթի ապահովման սկզբունքը, իսկ թույլատրելի շահույթի որոշման համար՝ անհրաժեշտ ֆինանսական ծախսերի հատուցման եղանակը:

Հանձնաժողովը ոռոգման ջրի մատակարարման ծառայությունների մատուցման սակագներ է սահմանում «Ախուրյան-Արաքս-ջրառ», «Սևան-Հրազդանյան ջրառ», «Դեբեդ-Աղստև-ջրառ» ՓԲԸ-ների և Ա/Ձ Ալբերտ Պետրոսյանի համար: 2008 թվականից մինչև 2011 թվականի 1-ին կիսամյակը ներառյալ Հանձնաժողովը կայացրել է սակագների սահմանման 1 որոշում (Հավելված 1):

3. Հեռահաղորդակցության (Էլեկտրոնային հաղորդակցության) բնագավառ

Էլեկտրոնային հաղորդակցության բնագավառում Հանձնաժողովը կարգավորման գործառույթներն իրականացնում է 2006 թվականից՝ «Էլեկտրոնային հաղորդակցության մասին» ՀՀ օրենսդրությամբ սկզբունքներին և մոտեցումներին համապատասխան: Այդ օրենքի 27-րդ հոդվածով սակագների կարգավորման համար Հանձնաժողովն ունի հետևյալ իրավասությունները:

- ծառայությունների մատուցման մեջ գերիշխողների կողմից մատուցվող կարգավորման ենթակա հանրային էլեկտրոնային հաղորդակցության ծառայությունների սակագների սահմանում,

- ծառայությունների մատուցման մեջ ոչ գերիշխողների կողմից մատուցվող հանրային էլեկտրոնային հաղորդակցության ծառայությունների սակագների կարգավորում, եթե այն անհրաժեշտ է մրցակցությունը և հանրային շահերը պաշտպանելու համար (բացառությամբ ինտերնետային ծառայություններ մատուցողի կողմից ինտերնետ հասանելիության դիմաց գանձվող սակագների),

- ծառայությունների մատուցման մեջ ոչ գերիշխողների կողմից հանրությանը մատուցվող համընդհանուր ծառայությունների սակագների կարգավորում:

Հաշվի առնելով, որ «Էլեկտրոնային հաղորդակցության մասին» ՀՀ օրենքի 2-րդ հոդվածի համաձայն, գերիշխող օպերատոր է հանդիսանում «ԱրմենՏել» ՓԲԸ-ն և նա հանրային էլեկտրոնային հաղորդակցության ամրակցված կապի ցանցում ծառայություններ մատուցող միակ օպերատորն էր (այլ օպերատորները նոր էին սկսել իրենց գործունեությունը և դեռևս ձևավորված չէր մրցակցային շուկա), Հանձնաժողովը 2007թ. օգոստոսի 24-ի №340Ն և 2007թ. նոյեմբերի 16-ի №530Ն որոշումներով սահմանել է հանրային էլեկտրոնային հաղորդակցության ամրակցված կապի ցանցում «ԱրմենՏել» ՓԲԸ-ի կողմից մատուցվող ծառայությունների առավելագույն սակագները: Միաժամանակ, Հանձնաժողովը 2007թ. նոյեմբերի 16-ի №529Ա որոշմամբ հաստատել է «ԱրմենՏել» ՓԲԸ-ի կողմից մատուցվող կարգավորման ենթակա հանրային էլեկտրոնային հաղորդակցության ծառայությունների առավելագույն սակագներից ցածր սակագների կիրառման կարգը, որը կանոնակարգում է առավելագույն սակագներից ցածր սակագների կիրառման ժամանակ ընկերության գործողությունները: Հարկ է նշել, որ անցած 4 տարիների ընթացքում «ԱրմենՏել» ՓԲԸ-ն հանրային էլեկտրոնային հաղորդակցության ամրակցված կապի ցանցում ծառայությունները մատուցել է սահմանված առավելագույն սակագներով:

2008թ. մայիսի 20-ի №273Ա որոշմամբ հաստատվել է «ԱրմենՏել» ՓԲԸ-ի կողմից մատուցվող սակագնային կարգավորման ենթակա հանրային էլեկտրոնային հաղորդակցության ծառայությունների ցանկը:

Այնուհետև, ոչ աշխարհագրական սկզբունքով (հանրապետության բոլոր բնակավայրերում միևնույն կողի կիրառմամբ) համարներ օգտագործող հանրային էլեկտրոնային հաղորդակցության ամրակցված կապի օպերատորների նկատմամբ անբարեխիղճ մրցակցությունը բացառելու նպատակով 2010թ. հունիսի 30-ի №326Ա և №327Ն որոշումներով լրացվել է սակագնային կարգավորման ծառայությունների ցանկը և սահմանվել «ԱրմենՏել» ՓԲԸ-ի ամրակցված կապի ցանցից դեպի ոչ աշխարհագրական սկզբունքով համարներ օգտագործող օպերատորի ամրակցված կապի ցանց կատարվող զանգերի առավելագույն սակագները, իսկ 2011թ. սեպտեմբերի 7-ի №415Ա որոշմամբ «ԱրմենՏել», «Ղ-Տելեկոմ», «Օրանժ Արմենիա» ՓԲԸ-երին հանձնարարվել է հանրային էլեկտրոնային հաղորդակցության շարժական բջջային կապի ցանցից դեպի հանրային էլեկտրոնային հաղորդակցության ամրակցված կապի ցանցեր կատարվող զանգերի համար կիրառել միևնույն սակագինը՝ ըստ յուրաքանչյուր սակագնային փաթեթի:

Վերահսկողությամբ արձանագրվել է, որ Հանձնաժողովի 2007թ. օգոստոսի 24-ի №340Ն և 2007թ. նոյեմբերի 16-ի №530Ն որոշումներով հաստատվել են «ԱրմենՏել» ՓԲԸ-ի կողմից մատուցվող ծառայությունների սակագները, այնուհետև 2008թ. մայիսի 20-ի №273Ա որոշմամբ՝ սակագնային կարգավորման ենթակա ծառայությունների ցանկը: Արդյունքում, Հանձնաժողովի որոշումներով սահմանված են սակագներ, այնպիսի ծառայությունների համար, որոնք նախատեսված չեն սակագնային կարգավորման ենթակա ծառայությունների ցանկով: Անհրաժեշտ է «ԱրմենՏել» ՓԲԸ-ի սակագների հաջորդ վերանայման ժամանակ սակագները սահմանել սակագնային կարգավորման ենթակա ծառայությունների ցանկին համապատասխան:

Հանձնաժողովը սակագնային կարգավորում է իրականացնում նաև հանրային էլեկտրոնային հաղորդակցության ցանցերի փոխկապակցման ծառայությունների մեծածախ շուկայում: Մասնավորապես, իր 2009թ. օգոստոսի 19-ի №506Ա, 2009թ.

օգոստոսի 19-ի №507Ա, 2009թ. օգոստոսի 26-ի №528Ա, 2009թ. սեպտեմբերի 9-ի №566Ա, 2010թ. փետրվարի 24-ի №47Ն և 2010թ. հունիսի 30-ի №325Ն որոշումներով սահմանել է «ԱրմենՏել», «Ղ-Տելեկոմ», «Օրանժ Արմենիա» ՓԲԸ-ների և ոչ աշխարհագրական սկզբունքով (հանրապետության բոլոր բնակավայրերում միևնույն կողի կիրառմամբ) համարներ օգտագործող ամրակցված կապի օպերատորների ցանցերի միջև փոխկապակցման ծառայությունների վճարները:

2009թ. հանձնաժողովն, իր նախաձեռնությամբ, իրականացրել է մի գործընթաց, որն ուղղված էր ՀՀ-ում ինտերնետ շուկայի զարգացմանը, ինչպես նաև մատուցվող ինտերնետ ծառայությունների մատչելիությանը և ողջամիտ սակագների կիրառմանը: Արդյունքում, հանձնաժողովը 2009թ. հոկտեմբերի 14-ի №641Ա որոշմամբ միջազգային «ԱՅՓԻ» տարանցման ծառայությունների շուկայում գերիշխող դիրք զբաղեցնող օպերատորներ է ճանաչել «ԱրմենՏել» և «Ֆայբրետ Քոմյունիքեյշն» ընկերություններին, իսկ 2009թ. նոյեմբերի 18-ի №728Ա որոշմամբ սահմանել է այդ ընկերությունների կողմից մատուցվող միջազգային «ԱՅՓԻ» տարանցման ծառայության առավելագույն սակագնի հաշվարկման բանաձևը: Նշված գործընթացի արդյունքում արդեն իսկ նվազել են վերջնական սպառողներին ինտերնետ հասանելիության ծառայությունների մատուցման սակագները: Սակայն, ներկայումս կառուցվածքային փոփոխության է ենթարկվել միջազգային «ԱՅՓԻ» տարանցման ծառայությունների շուկան և միջազգային «ԱՅՓԻ» տարանցման ծառայությունների համար ընկերությունների կողմից առաջարկվում են Հանձնաժողովի սահմանած սակագներից զգալիորեն ցածր սակագներ: Հետևաբար, անհրաժեշտ է, որպեսզի Հանձնաժողովը վերանայի միջազգային «ԱՅՓԻ» տարանցման ծառայությունների վերաբերյալ իր վերը նշված որոշումները:

Ինչ վերաբերում է հանրային էլեկտրոնային հաղորդակցության շարժական բջջային կապի ծառայություններին, ապա այդ շուկայում առկա է մրցակցություն և Հանձնաժողովի կողմից շարժական բջջային կապի ծառայությունների սակագների սահմանման անհրաժեշտություն չկա:

Հանձնաժողովը 2008 թվականից մինչև 2011 թվականի 1-ին կիսամյակը ներառյալ էլեկտրոնային հաղորդակցության բնագավառի մասով կայացրել է

սակագների և վճարների սահմանման (սահմանում և վերանայում) 9 որոշում (Հավելված 1):

4. Փոստային կապի բնագավառ

Փոստային կապի ունիվերսալ ծառայությունների մատուցման սակագների կարգավորման գործառույթը Հանձնաժողովին է վերապահվել 2007 թվականից՝ «Փոստային կապի մասին» ՀՀ օրենքով ամրագրված սկզբունքներին և մոտեցումներին համապատասխան: Փոստային կապի ունիվերսալ ծառայություններ են հանդիսանում ՀՀ ամբողջ տարածքում փոստային կապի ծառայությունները՝ նամակագրական թղթակցության, մինչև 20 կիլոգրամ քաշով ծանրոցների և գյուղական բնակավայրերում պաշտոնական պարբերականների առաքման գծով, ինչպես նաև «Փաստաթղթերի հատուկ առաքման մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված փաստաթղթերի հատուկ առաքումը: «Փոստային կապի մասին» ՀՀ օրենքի 18.1 հոդվածի համաձայն՝ փոստային կապի ունիվերսալ ծառայությունների մատուցման սակագների ձևավորման սկզբունքներն են.

- նշված ծառայությունները մատուցելու համար անհրաժեշտ՝ հիմնավորված շահագործման և պահպանման ծախսերի, հիմնական միջոցների մաշվածության և ոչ նյութական ակտիվների ամորտիզացիայի փոխհատուցման ապահովումը,
- ողջամիտ շահույթի ստացման հնարավորության ապահովումը,
- հիմնավորված վարկերի սպասարկման ծախսերի ներառումը,
- ծառայությունների տեսակներով և առանձնահատկություններով պայմանավորված սակագների տարբերակումը,
- հիմնավորված և անհրաժեշտ ապահովագրական ծախսերի ներառումը,
- ՀՀ օրենսդրությամբ նախատեսված՝ հիմնավորված և անհրաժեշտ այլ ծախսերի ներառումը:

Հիմք ընդունելով «Փոստային կապի մասին» ՀՀ օրենքի 18.2-րդ հոդվածը՝ Հանձնաժողովը 2007թ. դեկտեմբերի 7-ի №629Ա և №630Ա որոշումներով հաստատել է «Հայփոստ» ՓԲԸ-ի կողմից ֆինանսական հաշվետվությունների ներկայացման

կարգը և փոստային կապի ունիվերսալ ծառայությունների սակագների սահմանման ու վերանայման կարգը:

Վերահսկողությամբ արձանագրվել է, որ փոստային կապի ունիվերսալ ծառայությունների մատուցման սակագների սահմանման (վերանայման) գործառույթը Հանձնաժողովին վերապահելուց ի վեր «Հայփոստ» ՓԲԸ-ն սակագների վերանայման հայտ չի ներկայացրել և Հանձնաժողովն իր որոշմամբ փոստային կապի ունիվերսալ ծառայությունների մատուցման սակագներ չի սահմանել: Արդյունքում, դեռևս գործում են ՀՀ տրանսպորտի և կապի նախարարի կողմից 2001թ. դեկտեմբերի 28-ին հաստատված ՀՀ տարածքում փոստային կապի ծառայությունների սակագները:

Արձանագրվել է նաև, որ Հանձնաժողովն ազգային օպերատորի համար չի մշակել և սահմանել փոստային առաքման ծավալների վերաբերյալ հաշվետվությունների ձևեր և չի ստանում ընկերության կողմից առաքված՝ նամակագրական թղթակցության, փոստային ծանրոցների ու բեռնարկղերի, համապատասխան փաթեթավորումով տպագիր հրատարակությունների ծավալային և քանակական ցուցանիշների վերաբերյալ տեղեկատվություն, ինչն անհրաժեշտ կլինի փոստային կապի ունիվերսալ ծառայությունների սակագների սահմանման և վերանայման համար: Անհրաժեշտ է փոստային կապի ազգային օպերատորի համար սահմանել փոստային կապի ունիվերսալ ծառայությունների ծավալների վերաբերյալ Հանձնաժողով ներկայացվող տեղեկատվության ձևեր:

5. Երկաթուղային տրանսպորտի բնագավառ

Երկաթուղային տրանսպորտի ենթակառուցվածքի օգտագործման վճարների կարգավորման գործառույթը Հանձնաժողովն իրականացնում է 2008 թվականից՝ «Երկաթուղային տրանսպորտի մասին» ՀՀ օրենքով ամրագրված սկզբունքներին և մոտեցումներին համապատասխան: Մասնավորապես, նշված օրենքի 13-րդ հոդվածի համաձայն, երկաթուղային տրանսպորտի ենթակառուցվածքի օգտագործման վճարների ձևավորման սկզբունքներն են՝

- լիցենզավորված գործունեություն իրականացնելու համար անհրաժեշտ՝ հիմնավորված շահագործման և պահպանման ծախսերի, հիմնական

միջոցների մաշվածության և ոչ նյութական ակտիվների ամորտիզացիայի փոխհատուցման ապահովումը,

- ողջամիտ շահույթի ստացման հնարավորության ապահովումը,
- հիմնավորված վարկերի սպասարկման ծախսերի ներառումը,
- ծառայությունների տեսակներով և առանձնահատկություններով պայմանավորված օգտագործման վճարների տարբերակումը,
- հիմնավորված և անհրաժեշտ ապահովագրական ծախսերի ներառումը,
- բնապահպանական նորմերն ապահովելու համար անհրաժեշտ՝ հիմնավորված ծախսերի ներառումը,
- ՀՀ օրենսդրությամբ նախատեսված՝ հիմնավորված և անհրաժեշտ այլ ծախսերի ներառումը:

Հիմք ընդունելով «Երկաթուղային տրանսպորտի մասին» ՀՀ օրենքի 11-րդ հոդվածը՝ Հանձնաժողովը 2008թ. դեկտեմբերի 24-ի №730Ա և №731Ա որոշումներով հաստատել է «Հարավկովկասյան երկաթուղի» ՓԲԸ-ի կողմից ֆինանսական հաշվետվությունների ներկայացման կարգը և այդ ընկերության ենթակառուցվածքի օգտագործման վճարների սահմանման ու վերանայման կարգը:

Վերահսկողությամբ արձանագրվել է, որ երկաթուղային տրանսպորտի ենթակառուցվածքի օգտագործման վճարների կարգավորման գործառույթը Հանձնաժողովին վերապահելուց ի վեր երկաթուղային տրանսպորտի գործունեության շուկա մուտք գործելու հայտ այլընտրանքային փոխադրողների կողմից չի ներկայացվել: «Հարավկովկասյան երկաթուղի» ՓԲԸ-ն շարունակում է մնալ միակ փոխադրողը և օգտագործման վճարների սահմանման հայտ չի ներկայացրել Հանձնաժողով, որի արդյունքում սահմանված չեն ենթակառուցվածքի օգտագործման վճարները:

Արձանագրվել է նաև, որ Հանձնաժողովը չի հաստատել «Երկաթուղային տրանսպորտի մասին» ՀՀ օրենքի 11-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետով նախատեսված ենթակառուցվածքի օգտագործման վճարների հաշվարկման մեթոդաբանությունը:

6. Տրանսպորտային միջոցների պարտադիր տեխնիկական զննության անցկացման բնագավառ

Տրանսպորտային միջոցների պարտադիր տեխնիկական զննության անցկացման ծառայությունների մատուցման սակագների կարգավորման գործառույթը Հանձնաժողովն իրականացնում է 2008 թվականից՝ «Տեխնիկական արատորոշման միջոցներով տրանսպորտային միջոցների պարտադիր տեխնիկական զննության անցկացման ծառայությունների մատուցման սակագների սահմանման և վերանայման մասին» ՀՀ օրենքով ամրագրված սկզբունքներին և մոտեցումներին համապատասխան: Մասնավորապես, նշված օրենքի 2-րդ հոդվածի համաձայն, սակագների ձևավորման սկզբունքներն են՝

- միանմանությունն ու միասնականությունը բոլոր ծառայություն մատուցողների համար ՀՀ ողջ տարածքում,
- ծառայություններ մատուցելու համար անհրաժեշտ՝ հիմնավորված շահագործման և պահպանման ծախսերի, հիմնական միջոցների և նյութական ակտիվների մաշվածության փոխհատուցման ապահովումը,
- մատչելիությունը՝ տվյալ ծառայության բոլոր սպառողների համար,
- ողջամիտ շահույթի ստացման հնարավորության ապահովումը,
- մատուցվող ծառայության որակի բարձրացման խթանների ստեղծումը,
- հիմնավորված և անհրաժեշտ ապահովագրական ծախսերի ներառումը,
- տրանսպորտային միջոցների տեսակներով ու առանձնահատկություններով պայմանավորված սակագների տարբերակումը:

Ի տարբերություն մյուս բնագավառների, Հանձնաժողովը տրանսպորտային միջոցների պարտադիր տեխնիկական զննության անցկացման սակագները սահմանում է ոչ թե լիցենզավորված անձանց հայտի, այլ ՀՀ տրանսպորտի և կապի նախարարության ներկայացրած առաջարկությունների հիման վրա: ՀՀ կառավարության 2007թ. փետրվարի 15-ի №690Ն որոշմամբ հաստատված ՀՀ-ում տրանսպորտային միջոցների տեխնիկական զննության անցկացման գործունեության լիցենզավորման կարգի 17-րդ կետի 3-րդ ենթակետով ամրագրվել են այն սակագները, որոնցով ծառայություններ մատուցող անձինք մինչև Հանձնաժողովի կողմից տեխնիկական զննության անցկացման սակագների

սահմանումն ու դրանց ուժի մեջ մտնելը պետք է անցկացնեն տրանսպորտային միջոցների տեխնիկական զննություն:

Հիմք ընդունելով վերը նշված օրենքի 3-րդ հոդվածը՝ Հանձնաժողովը 2008թ. մարտի 28-ի №149Ն որոշմամբ հաստատել է տեխնիկական արատորոշման միջոցներով տրանսպորտային միջոցների պարտադիր տեխնիկական զննության անցկացման ծառայությունների մատուցման սակագների սահմանման ու վերանայման կարգը, որով հաստատվել են նաև ծառայություններ մատուցող անձանց կողմից ՀՀ տրանսպորտի և կապի նախարարություն ներկայացվող ֆինանսական հաշվետվությունների ձևերը:

Հանձնաժողովն անմիջականորեն չի հարաբերվում տրանսպորտային միջոցների պարտադիր տեխնիկական զննության անցկացման ծառայություններ մատուցող անձանց հետ, նրանցից հաշվետվություններ չի ստանում և, հետևաբար, չի կարող վերահսկել հաշվետվություններում առկա տեղեկատվության արժանահավատությունը, որի արդյունքում նաև դժվարություններ կարող է ունենալ տրանսպորտային միջոցների պարտադիր տեխնիկական զննության անցկացման ծառայությունների մատուցման նոր սակագների սահմանման ժամանակ:

Վերահսկողությամբ արձանագրվել է, որ գործող օրենսդրության պայմաններում Հանձնաժողովը չի ստացել ՀՀ տրանսպորտի և կապի նախարարության կողմից տեխնիկական զննության անցկացման ծառայությունների մատուցման սակագների սահմանման հայտ, իր նախաձեռնությամբ սակագների սահմանման գործընթաց չի իրականացրել, որի արդյունքում դեռևս գործում են ՀՀ կառավարության 2007թ. փետրվարի 15-ի №690Ն որոշմամբ հաստատված կարգի 17-րդ կետի 3-րդ ենթակետով ամրագրված սակագները:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

1. Էլեկտրաէներգիայի առևտրային հաշվառքի սարքերը միաֆազ բազմասակագնային էլեկտրոնային հաշվիչներով փոխարինելու համար պահանջվող կանխավճարի նվազեցումը կարող է էապես խթանել սպառողների

կողմից ինդուկցիոն հաշվիչները բազմասակագնային էլեկտրոնային հաշվիչներով փոխարինելու գործընթացը, որը հնարավորություն կտա ավելի մեծ թվով սպառողների օգտվելու էլեկտրաէներգիայի գիշերային գեղջ սակագներից:

2. Փոքր ու միջին բիզնեսի զարգացումը խթանելու նպատակով Հանձնաժողովն իր որոշումներով կրճատել է 0.4 (0.22) կՎ լարման սպառողների սպառման համակարգը էլեկտրական ցանցին միացնելու վճարները: Սակայն, այդ հատվածի բիզնեսը ներկայացնող սպառողներ կան նաև 6 (10) կՎ լարման սպառողական խմբում, որոնց միացման պայմանների և վճարների մասով Հանձնաժողովը որևէ միջոցառում չի իրականացրել:

3. Գազամատակարարման համակարգում մատակարարի և սպառողների փոխհարաբերությունները կանոնակարգող բնական գազի մատակարարման և օգտագործման կանոններում նախատեսված չեն տույժեր՝ մատակարարի կողմից այդ կանոնների պահանջները խախտելու համար, ինչի առկայությունը առավելագույնս կպաշտպաներ սպառողների շահերը:

4. Բնակչության ներտնային գազասպառման համակարգի տեխնիկական սպասարկման ծառայության վճարները չեն վերանայվել սահմանման պահից՝ 2005 թվականից ի վեր, մինչդեռ, անցած շուրջ 6 տարիների ընթացքում փոխվել են բազմաթիվ գործոններ, որոնք կարող են նվազեցնել բնակչության ներտնային գազասպառման համակարգի տեխնիկական սպասարկման ծառայության վճարները:

5. Հանձնաժողովի 2007թ. օգոստոսի 24-ի №340Ն և 2007թ. նոյեմբերի 16-ի №530Ն որոշումներով հաստատված «ԱրմենՏել» ՓԲԸ-ի կողմից մատուցվող ծառայությունների սակագների ցանկը չի համապատասխանում Հանձնաժողովի 2008թ. մայիսի 20-ի №273Ա որոշմամբ հաստատված սակագնային կարգավորման ենթակա ծառայությունների ցանկին:

6. Ներկայումս կառուցվածքային փոփոխության է ենթարկվել միջազգային «ԱՅՓԻ» տարանցման ծառայությունների շուկան և միջազգային «ԱՅՓԻ» տարանցման ծառայությունների համար «ԱրմենՏել» և «Ֆայբրենտ Քոմյունիքեյշն»

ընկերությունների կողմից առաջարկվում են Հանձնաժողովի սահմանած սակագներից զգալիորեն ցածր սակագներ:

7. Հանձնաժողովը «Հայփոստ» ՓԲԸ-ի կողմից սակագների վերանայման հայտ չի ստացել և իր որոշմամբ փոստային կապի ունիվերսալ ծառայությունների մատուցման սակագներ չի սահմանել, որի արդյունքում դեռևս գործում են ՀՀ տրանսպորտի և կապի նախարարի կողմից 2001թ. դեկտեմբերի 28-ին հաստատված ՀՀ տարածքում փոստային կապի ծառայությունների սակագները:

8. Հանձնաժողովը փոստային կապի ազգային օպերատորի համար չի մշակել և սահմանել փոստային առաքման ծավալների վերաբերյալ հաշվետվությունների ձևեր և չի ստանում ընկերության կողմից առաքված՝ նամակագրական թղթակցության, փոստային ծանրոցների ու բեռնարկերի, համապատասխան փաթեթավորումով տպագիր հրատարակությունների ծավալային և քանակական ցուցանիշների վերաբերյալ տեղեկատվություն, ինչն անհրաժեշտ կլինի փոստային կապի ունիվերսալ ծառայությունների սակագների սահմանման և վերանայման համար:

9. Երկաթուղային տրանսպորտի գործունեության շուկայում այլընտրանքային փոխադրողներ չկան, «Հարավկովկասյան երկաթուղի» ՓԲԸ-ն համապատասխան հայտ չի ներկայացրել, որի արդյունքում սահմանված չեն ենթակառուցվածքի օգտագործման վճարները:

10. Հանձնաժողովը չի մշակել և հաստատել երկաթուղային տրանսպորտի ենթակառուցվածքի օգտագործման վճարների հաշվարկման մեթոդաբանություն:

11. Հանձնաժողովը չի ստացել ՀՀ տրանսպորտի և կապի նախարարության կողմից տեխնիկական զննության անցկացման ծառայությունների մատուցման սակագների սահմանման հայտ, իր նախաձեռնությամբ սակագների սահմանման գործընթաց չի իրականացրել, որի արդյունքում դեռևս գործում են ՀՀ կառավարության 2007թ. փետրվարի 15-ի №690Ն որոշմամբ հաստատված կարգի 17-րդ կետի 3-րդ ենթակետով ամրագրված սակագները:

ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ՀՀ հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովին՝

- փոփոխել էլեկտրական էներգիայի մատակարարման և օգտագործման կանոններով հաստատված առևտրային հաշվառքի սարքերի փոխարինման համար պահանջվող կանխավճարի մեծությունը՝ սահմանելով կանխավճարի ավելի մատչելի չափ,
- փոքր ու միջին բիզնեսի զարգացման հետագա խթանման նպատակով համապատասխան քայլեր ձեռնարկել 6 (10) կՎ լարման սպառողների սպառման համակարգը էլեկտրական ցանցին միացման ժամկետների կրճատման և վճարների նվազեցման ուղղությամբ,
- փոփոխություն կատարել բնական գազի մատակարարման և օգտագործման կանոններում և նախատեսել մատակարարի նկատմամբ կիրառվող տույժերի համակարգ՝ այդ կանոններով սահմանված պահանջները խախտելու համար,
- վերլուծել և գնահատել բնակչության ներտնային գազասպառման համակարգի տեխնիկական սպասարկման ծառայության վճարների մեծության վրա անցած շուրջ 6 տարիների ընթացքում փոփոխված գործոնների ազդեցությունը և սպասարկման վճարների նվազեցման հնարավորությունը,
- վերանայել 2009թ. հոկտեմբերի 14-ի №641Ա և 2009թ. նոյեմբերի 18-ի №728Ա որոշումները՝ միջազգային «ԱՅՓԻ» տարանցման ծառայությունների շուկայում գերիշխող դիրք զբաղեցնող օպերատոր ճանաչել ըստ շուկայի ներկայիս կառուցվածքի և վերջինիս համար սահմանել միջազգային «ԱՅՓԻ» տարանցման ծառայությունների մատուցման նոր առավելագույն սակագին:
- փոստային կապի ազգային օպերատորի համար սահմանել փոստային կապի ունիվերսալ ծառայությունների տեխնիկատնտեսական ցուցանիշների վերաբերյալ Հանձնաժողով ներկայացվող տեղեկատվության ձևեր:

Համաձայն «Վերահսկիչ պալատի մասին» ՀՀ օրենքի 24-րդ հոդվածի 2-րդ մասի գ) կետի, մեկամսյա ժամկետում ՀՀ վերահսկիչ պալատին գրավոր տեղեկատվություն տրամադրել՝ հայտնաբերված խախտումները վերացնելու նպատակով իրականացված միջոցառումների վերաբերյալ: